

Ćwiczenie I – Fenomen zainteresowania korupcją w skali międzynarodowej

Dlaczego istnieje tak duże zainteresowanie zjawiskiem korupcji w skali międzynarodowej ?

Jakie wydarzenia w wymiarze międzynarodowym przyczyniły się do wzrostu skali korupcji i konieczności podjęcia globalnych działań w celu jej eliminowania lub zmniejszenia?

Wydarzenia – obszary	Ujawnianie i informowanie o zjawiskach korupcyjnych
Transformacja ustrojowa w krajach Europy Środkowo-Wschodniej; rozwój instytucji demokratycznych	Systemy demokratyczne ujawniają patologie systemu totalitarnego Słabe instytucje demokratyczne nie radzą sobie z przeprowadzaniem na szeroka skalę zmianami społeczno-gospodarczymi. Brak odpowiednich regulacji prawnych, instytucji kontrolnych i sprawnego wymiaru sprawiedliwości zwalczającego zjawiska przestępcze Procesy prywatyzacyjne -przypadki nieprawidłowych działań o charakterze korupcyjnym
Globalizacja procesów gospodarczych	Władze publiczne na różnych szczeblach są zainteresowane wspieraniem procesów gospodarczych, przyciąganiem inwestorów krajowych i zagranicznych, Rozwój międzynarodowej działalności handlowej i inwestycyjnej sprzyja korumpowaniu polityków i urzędników,
Kultura masowa – promowanie postaw konsumpcyjnych, aspiracje i zachowania społeczne nakierowane na zdobywanie i konsumpcję dóbr materialnych	Zachowania konsumpcyjne przenikają do świata polityki i administracji, Wielu polityków nie widzi nic złego w wykorzystaniu urzędu publicznego dla celów prywatnych Odwoływanie się do wartości rynkowych a nie do etosu służby publicznej Obietnice polityczne w kampaniach wyborczych ukierunkowane na odbiór masowy, populizm polityczny.
Wolność mediów, działalność organizacji pozarządowych	Szeroko dostępna informacja ujawniająca afery, skandale polityczne, zjawiska nieprawidłowych działań i zachowań polityków i urzędników, w wymiarze lokalnym, krajowym i

	międzynarodowym Publikacja raportów, informacji i sprawozdań organizacji międzynarodowych -Bank Światowy, Transparency International Propagowanie standardów antykorupcyjnych w życiu publicznym
Kryzys demokracji – populizm polityczny	Niektórzy politycy i urzędnicy stają się w krótkim czasie bogaczami np. pośrednictwo w zamówieniach publicznych, transakcje prywatyzacyjne itp. Wzrost oburzenia społeczeństwa – brak akceptacji dla osiągnięcia spektakularnego sukcesu ekonomicznego polityków i urzędników, Wyborcy czują się oszukani, tracą wiarę w sens ich głosu w wyborach, Istotny wpływ na sprawy publiczne mają bogate przedsiębiorstwa Politycy dążą do osiągnięcia korzyści własnych lub swojej partii politycznej- nie poświęcają się misji na rzecz dobra wspólnego

Wnioski : W tych warunkach wartości etyczne są wypłukiwane z życia publicznego, które kształtuje również zachowania i postawy urzędników, często desygnowanych na urzędy poprzez partie polityczne. Demokracja – w potocznym przekonaniu części społeczeństwa – przestaje służyć większości obywateli a jedynie pewnym grupom społecznym związanym z biznesem i władzą publiczną. Podejmowane w skali międzynarodowej inicjatywy mają na celu eliminowanie i ograniczanie korupcji.

Ćwiczenie 2 - Negatywny wpływ korupcji na możliwość rozwoju gospodarczego danego kraju

Przykładowe argumenty przeciw korupcji:

1. Korupcja jest silnie skorelowana z obniżonym poziomem inwestycji -zarówno publicznych jak i prywatnych oraz ze spadkiem produktu narodowego.
2. Korupcja jest związana z obniżeniem efektywności inwestycji publicznych
3. Wzrost kosztów publicznych inwestycji- łapówki, korupcyjne przetargi doprowadzają do realizacji infrastruktury publicznej nie tylko droższej ale także często sprzecznej z interesem społecznym
4. Wzrasta presja na podniesienie poziomu wydatków rządowych, które mogą być wykorzystane niezgodnie z deklarowanym przeznaczeniem.
5. Korupcja dostarcza patronom politycznym niezbędnych środków dla utrzymania i rozwoju własnej sieci powiązań
6. Limitowanie dostępu do informacji, monopol decyzyjny, ograniczenie wolnej konkurencji
7. Zmniejsza się zainteresowanie inwestorów zagranicznych skorumpowanym rynkiem, ponieważ reguły działań prawnych i administracyjnych są niepewne i uzależnione od dowolnych decyzji urzędników, to rodzi dodatkowe koszty, niepewność, strata czasu.
8. Korupcja obniża wpływy podatków do budżetu państwa (szara strefa)
9. Rząd traci zdolność formułowania merytorycznej polityki gospodarczej. Przestaje być gwarantem swobody rynkowej i przestrzegania standardów zachowań ekonomicznych.

Wnioski :

Korupcja osłabia skuteczność działania aparatu państwowego- słaby rząd traci orientację w szybko rozwijających się procesach społeczno-ekonomicznych, również w skali międzynarodowej. Pod wpływem korupcji klasa polityczna i biurokracja działa marnotrawnie, egoistycznie, bez poszanowania dobra publicznego. W takiej sytuacji trudno zapobiegać kryzysom. Państwo przestaje wypełniać najważniejsze swoje funkcje związane ze strategicznym planowaniem w sferze społecznej i gospodarczej. Słabnie aktywność obywatelska, działalność gospodarcza „schodzi do szarej strefy”, wolnej od kontroli władzy. Pogłębia się deficyt państwa. Degeneracja administracji publicznej. Generalnie – negatywny skutek korupcji na rozwój gospodarczy i społeczny.

Ćwiczenie 3 – Analiza wybranych aktów prawa międzynarodowego dot. zwalczania korupcji i standardów w życiu publicznym.

Wybrane **uregulowania międzynarodowe** - dokumenty (fragmenty dokumentów):

1. Rezolucja w sprawie 20 zasad wiodących w walce przeciw korupcji
2. Preambuła -Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji –X.2003 r.
3. Zasady zarządzania etyką w sektorze publicznym, OECD
4. Siedem zasad życia publicznego według raportu Komisji Nolana, Wielka Brytania
5. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 lipca 1998 r. -ZASADY ETYKI POSELSKIEJ
6. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - REGULAMIN SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Pomocne strony internetowe:

WWW.mswia.gov.pl

WWW.sejm.gov.pl

WWW.etyka.usc.gov.pl

www.mf.gov.pl

WWW.przejrzystapolska..pl

WWW.batory.org.pl

Poradnik dla samorządów - „Etyczne aspekty działalności samorządu terytorialnego,, praca zespołowa pod redakcją Janiny Filek, Kraków 2004

WWW.msap.ae.krakow.pl

Opracowanie: T.G. Grosse „Działania anty-korupcyjne w państwach członkowskich OECD” Program Przeciw korupcji, Fundacja im. S. Batorego, Florencja 2000.

1. Rezolucja w sprawie 20 zasad wiodących w walce przeciw korupcji

RADA EUROPY
KOMITET MINISTRÓW

REZOLUCJA (97) 24 W SPRAWIE DWUDZIESTU ZASAD WIODĄCYCH W WALCE PRZECIW KORUPCJI

(Przyjęta przez Komitet Ministrów w dniu 6 listopada na 101 sesji)

Komitet Ministrów Rady Europy,

Mając na uwadze Deklarację przyjętą na II Szczycie Głów Państw i Szefów Rządów Rady Europy, który miał miejsce w Strasburgu w dniach 10-11 października 1997 roku i zgodnie z Planem Działania, w szczególności sekcją III, paragrafem 2, "Zwalczanie korupcji i zorganizowanej przestępczości";

Świadomy, że korupcja oznacza poważne zagrożenie dla podstawowych zasad i wartości głoszonych przez Radę Europy, podważa zaufanie obywateli do demokracji, niszczy rządy prawa, stanowi zaprzeczenie praw człowieka i wstrzymuje rozwój społeczny i gospodarczy;

Przekonany, iż walka z korupcją winna mieć charakter multidyscyplinarny i mając w tym względzie na uwadze Program Działań przeciwko Korupcji oraz rezolucje przyjęte przez europejskich ministrów sprawiedliwości na konferencjach 19. i 21., które miały miejsce odpowiednio w Valletta i Pradze;

Dysponując projektem dwudziestu wiodących zasad w walce przeciwko korupcji opracowanych przez Multidyscyplinarną Grupę do spraw Korupcji (GMC);

Silnie zdecydowany walczyć z korupcją poprzez połączenie wysiłków wszystkich państw,

Zgadza się przyjąć dwadzieścia, przedstawionych poniżej, zasad wiodących w walce przeciw korupcji:

1. Przedsięwziąć skuteczne kroki zapobiegające korupcji i, co się z tym wiąże, podnieść stopień świadomości publicznej oraz promować etyczne zachowania;
2. Umożliwić skoordynowaną kryminalizację korupcji krajowej i międzynarodowej;
3. Zapewnić, aby osoby odpowiedzialne za zapobieganie, śledzenie, oskarżanie i osądzanie przestępstw korupcji cieszyły się niezależnością i autonomią odpowiednią do ich funkcji, były wolne od niewłaściwych wpływów i posiadały skuteczne środki dla zbierania dowodów, ochrony osób, które pomagają władzy w zwalczaniu korupcji, oraz zabezpieczania poufności dochodzeń;
4. Przedsięwziąć odpowiednie działania w celu zajęcia i konfiskaty przychodów pochodzących z przestępstw korupcji;
5. Podjąć właściwe kroki w celu zabezpieczenia przed używaniem osób prawnych do osłony przestępstw korupcji;

6. Ograniczyć, w stopniu niezbędnym dla demokratycznego społeczeństwa, immunitet chroniący przed śledztwem, oskarżeniem i osądzaniem w sprawach o korupcję;
7. Promować specjalizację osób i organów powołanych do walki z korupcją oraz dostarczyć im odpowiednie środki i zapewnić właściwe szkolenie dla realizacji stawianych przed nimi zadań;
8. Zapewnić, aby ustawy fiskalne i władze odpowiedzialne za ich wprowadzanie przyczyniały się w skuteczny i skoordynowany sposób do zwalczania korupcji, w szczególności poprzez uniemożliwienie dokonywania legalnych lub praktycznych odpisów podatkowych, dotyczących łapówek czy też innych wydatków związanych z przestępstwem korupcji;
9. Zagwarantować, aby organizacja, funkcjonowanie i procesy decyzyjne administracji publicznej uwzględniały potrzebę walki z korupcją, w szczególności poprzez zapewnienie jak największej przejrzystości zgodnej z potrzebą osiągnięcia skuteczności działania;
10. Zapewnić, żeby przepisy odnoszące się do praw i obowiązków funkcjonariuszy publicznych brały pod uwagę wymogi walki z korupcją i zabezpieczały właściwe i skuteczne środki dyscyplinujące; popierać dokładne sprecyzowanie zachowań oczekiwanych od urzędników państwowych za pomocą odpowiednich zapisów w kodeksach postępowania;
11. Zapewnić stosowanie do działalności administracji i sektora publicznego odpowiednich procedur audytorskich;
12. Podkreślać znaczenie, jakie mogą odgrywać procedury audytorskie w zapobieganiu i wykrywaniu korupcji poza sferą administracji publicznej;
13. Zapewnić, by system odpowiedzialności publicznej uwzględniał następstwa zachowań korupcyjnych urzędników publicznych;
14. Przyjąć odpowiednio przejrzyste procedury w odniesieniu do zakupów publicznych, które promowałyby uczciwą konkurencję i hamowały korupcję;
15. Wspierać przyjęcie, przez wybranych przedstawicieli, kodeksów postępowania oraz promować przepisy powstrzymujące korupcję w sferze finansowania partii politycznych i prowadzenia kampanii wyborczych;
16. Zapewnić mediom wolność do otrzymywania i przekazywania informacji o sprawach dotyczących korupcji, z zastrzeżeniem jedynie tych ograniczeń i zakazów, które są konieczne w demokratycznym społeczeństwie;
17. Zapewnić, aby prawo cywilne brało pod uwagę potrzebę walki z korupcją, a w szczególności stanowiło skuteczne lekarstwo dla tych, których prawa i interesy zostały dotknięte przez korupcję;
18. Wspierać badania dotyczące zjawiska korupcji;
19. Zapewnić, aby w każdym aspekcie walki z korupcją uwzględniane były jej możliwe powiązania ze zorganizowaną przestępczością oraz praniem pieniędzy;
20. Rozwinać do najszerszych granic możliwą współpracę międzynarodową we wszystkich obszarach walki z korupcją.

Oraz, w celu wspierania dynamicznego procesu skutecznego zapobiegania i zwalczania korupcji, Komitet Ministrów,

1. Zaprasza władze państwowe do zastosowania tych zasad w ich krajowym prawodawstwie i praktyce;
2. Poleca Multidyscyplinarnej Grupie do spraw Korupcji jak najszybsze zakończenie opracowania międzynarodowych instrumentów prawnych zgodnie z Programem Działań przeciwko Korupcji;
3. Poleca Multidyscyplinarnej Grupie do spraw Korupcji przedstawić niezwłocznie projekt dokumentu proponującego ustanowienie odpowiedniego i skutecznego mechanizmu, pod auspicjami Rady Europy, w celu monitorowania, czy zasady te są przestrzegane, a międzynarodowe instrumenty prawne przyjmowane;

Tłumaczenie:

A. Wrzosek

Tekst na stronie: <http://www.mf.gov.pl>

2. Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji –X.2003 r.

Preambuła

Państwa Strony niniejszej Konwencji

Zaniepokojone powagą problemów i zagrożeń, jakie stanowi korupcja dla stabilności i bezpieczeństwa społeczeństw, przynosząc szkodę instytucjom i wartościom demokratycznym, wartościom etycznym i sprawiedliwości oraz zagrażając trwałemu rozwojowi i rządowi prawa,

Zaniepokojone również powiazaniami korupcji z innymi formami przestępczości, w szczególności przestępczości zorganizowanej i gospodarczej w tym z praniem pieniędzy,

Zaniepokojone ponadto przypadkami korupcji, w które zaangażowane są znaczne ilości środków mogących stanowić poważną część zasobów Państw, które to przypadki zagrażają stabilności politycznej i trwałemu rozwojowi tych Państw,

Przekonane, że korupcja nie jest już kwestią lokalną, lecz zjawiskiem międzynarodowym dotyczącym wszystkich społeczeństw i gospodarek, które pociąga za sobą konieczność międzynarodowej współpracy w celu zapobiegania mu i kontroli,

Przekonane również, że wymagane jest wszechstronne i wielopłaszczyznowe podejście w celu efektywnego zapobiegania i zwalczania korupcji,

Przekonane ponadto, że dostępność pomocy technicznej może odegrać ważną rolę w zwiększeniu możliwości Państw, w tym między innymi poprzez wzmocnienie ich zdolności prawnej i budowanie instytucji, efektywnego zapobiegania i zwalczania korupcji,

Przekonane, że nielegalne wzbogacanie się jednostek może być szczególnie szkodliwe dla instytucji demokratycznych, gospodarek narodowych i rządów prawa,

Zdecydowane w bardziej efektywny sposób zapobiegać, wykrywać i powstrzymywać międzynarodowy przepływ bezprawnie pozyskanych środków i wzmocnić międzynarodową współpracę w zakresie zwrotu korzyści z korupcji,

Uznając podstawowe zasady należytego procesu prawnego w postępowaniu karnym oraz w postępowaniu cywilnym lub administracyjnym dla orzeczenia praw własności,

Mając na uwadze, że zapobieganie i wyeliminowanie korupcji stanowi odpowiedzialność wszystkich Państw oraz, że w celu zagwarantowania skuteczności wysiłków podejmowanych przez nie w tej sferze, muszą one współpracować ze sobą nawzajem przy wsparciu i zaangażowaniu indywidualnych osób i grup spoza sektora publicznego, takich jak stowarzyszenia cywilne, organizacje pozarządowe i organizacje środowiskowe,

Mając również na uwadze zasady właściwego zarządzania sprawami publicznymi i mieniem publicznym, zasadę sprawiedliwości, odpowiedzialności i równości wobec prawa oraz potrzebę ochrony integralności i popierania kultury odrzucania korupcji,

Pochwalając pracę Komisji ds. Zapobiegania Przestępczości i Wymiaru Sprawiedliwości w Sprawach Karnych oraz Biura Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości związaną z zapobieganiem i zwalczaniem korupcji,

Przywołując pracę przeprowadzoną na tym polu przez inne organizacje międzynarodowe i regionalne, łącznie z działalnością Związku Afrykańskiego, Rady Europy, Rady Współpracy Celnej (znanej również jako Światowa Organizacja Celna), Unii Europejskiej, Ligi Państw Arabskich, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz Organizacji Państw Amerykańskich,

Odnotowując z uznaniem wielostronne instrumenty mające na celu zapobieganie i zwalczanie korupcji, między innymi Ogólnoamerykańską Konwencję Zwalczania Korupcji przyjętą przez Organizację Państw Amerykańskich w dniu 29 marca 1996 roku, Konwencję dotyczącą walki z korupcją, w którą zaangażowani są funkcjonariusze Wspólnot Europejskich lub funkcjonariusze Państw Członkowskich Unii Europejskiej, przyjętą przez Radę Unii Europejskiej w dniu 26 maja 1997 roku, Konwencję zwalczania łapówkarstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych przyjętą przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju w dniu 21 listopada 1997 roku, Konwencję prawa karnego o korupcji przyjętą przez Radę Ministrów Rady Europy w dniu 27 stycznia 1999 roku, Konwencję prawa cywilnego o korupcji przyjętą przez Radę Ministrów Rady Europy w dniu 4 listopada 1999 roku oraz Konwencję Związku Afrykańskiego o zapobieganiu i zwalczaniu korupcji przyjętą przez Głowy Państw i Rządów Związku Afrykańskiego w dniu 12 lipca 2003 roku,

Z radością przyjmując wejście w życie w dniu 29 września 2003 roku Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.

(Fragment Konwencji NZ przeciw Korupcji : www.mswia.gov.pl)

3. Zasady zarządzania etyką w sektorze publicznym, OECD

W dokumencie określono dwanaście zasad dotyczących wspierania postaw etycznych w sektorze publicznym:

1. Standardy etyczne służby publicznej powinny być wyrażone w sposób zrozumiały dla osób mających je stosować.
2. Standardy etyczne powinny znaleźć odzwierciedlenie w rozwiązaniach prawnych.
3. Urzednicy publiczni powinni posiadać możliwość uzyskiwania informacji i wyjaśnień w zakresie stosowania standardów etycznych
4. Urzędnicy publiczni powinni znać swoje prawa i obowiązki dotyczące sytuacji, w której informują o wykryciu zachowania nieetycznego innych urzędników.
5. Promowanie rozwiązań etycznych na poziomie publicznym powinno służyć wzmacnianiu etycznych postaw urzędników publicznych
6. Proces decyzyjny powinien być przejrzysty i poddający się kontroli.
7. konieczne jest sformułowanie precyzyjnych zaleceń dotyczących zachowania urzędników w odniesieniu do relacji między sektorem publicznym i prywatnym.
8. Zwierzchnicy funkcjonariuszy publicznych powinni swoim zachowaniem demonstrować i wyznaczać standardy etycznego zachowania.
9. Procedury związane z zarządzaniem w sektorze publicznym powinny służyć promowaniu etycznego postępowania.
10. Warunki pracy w służbie publicznej i stosowane w niej mechanizmy zarządzania powinny służyć wspieraniu postaw etycznych.
11. W służbie publicznej muszą istnieć mechanizmy zapewniające możliwość egzekwowania odpowiedzialności za podejmowane decyzje i działania.
12. Muszą istnieć odpowiednie procedury i mechanizmy ścigania i karania działań niezgodnych z etyką zawodową urzędnika publicznego.

Zasady wypracowane przez Komitet Zarządzania Publicznego OECD w dniu 23 kwietnia 1998 r. stały się podstawą przyjęcia przez Radę OECD rekomendacji dotyczącej udoskonalenia postępowania etycznego w służbie publicznej.

WWW.oecd.org/pdf/M00003000/M00003726.pdf

Tłumaczenie :MSAP AE w Krakowie

Opublikowano w poradniku dla samorządów „**Etyczne aspekty działalności samorządu terytorialnego** „praca zespołowa pod redakcją Janiny Filek, Kraków 2004

4. Siedem zasad życia publicznego według raportu Komisji Nolana, Wielka Brytania

1. Zasada bezinteresowności

Sprawujący funkcje publiczne powinni podejmować decyzje kierując się jedynie dobrem publicznym. Nie powinni kierować się chęcią odniesienia korzyści finansowych dla siebie, krewnych czy przyjaciół.

2. Zasada rzetelności

Sprawującym urzędy publiczne nie wolno zaciągać jakichkolwiek zobowiązań o charakterze finansowym lub też innego typu, w stosunku do jednostek bądź instytucji, które mogą wywierać na nich wpływ w trakcie pełnienia przez nich urzędowych obowiązków.

3. Zasada obiektywizmu

Podczas wypełniania zadań publicznych takich jak obsadzanie stanowisk publicznych, zawieranie kontraktów, rekomendowanie osób do nagród i innych korzyści, sprawujący funkcje publiczne powinni kierować się kryteriami merytorycznymi.

4. Zasada odpowiedzialności

Sprawujący funkcje publiczne odpowiadają przed społeczeństwem za swe decyzje i czynności i muszą poddawać się wszelkim odpowiednim dla ich stanowisk procedurom kontrolnym

5. Zasada otwartości

Sprawujący funkcje publiczne powinni podejmować decyzje i działać tak jawnie jak to jest tylko możliwe. Powinni podawać uzasadnienie swoich decyzji i ograniczać przepływ informacji tylko wtedy gdy wyraźnie wymaga tego interes społeczny.

6. Zasada uczciwości

Sprawujący funkcje publiczne powinni ujawniać wszelkie uzyskiwane korzyści (związane z zajmowanym stanowiskiem) i zażegnywać wszelkie pojawiające się w tym zakresie konflikty - w sposób chroniący dobro społeczne.

7. Zasada przywództwa

Sprawujący funkcje publiczne powinni propagować i wspierać realizację niniejszych zasad zaczynając od siebie i dając przykład innym.

Zasady życia publicznego zostały opracowane w 1994 r przez powołaną przez premiera Wielkiej Brytanii Johna Majora, Komisję ds. Standardów w Życiu Publicznym (The Committee on Standards in Public Life), pod przewodnictwem lorda Nolana.

Raport opublikowany jest na stronie internetowej Komisji: WWW.public-standards.gov.uk

Tłumaczenie na język polski: za T.G. Grosse **Działania antykorupcyjne w państwach członkowskich OECD**, Program Przeciw Korupcji, Fundacja im. S. Batorego, Florencja 2000

M.P. 1998 Nr 24 poz. 338

5. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 lipca 1998 r.

ZASADY ETYKI POSELSKIEJ

Art. 1.

Posel na Sejm, na mocy ślubowania składanego zgodnie z art. 104 Konstytucji, kieruje się w swojej służbie publicznej obowiązującym porządkiem prawnym, ogólnie przyjętymi zasadami etycznymi oraz solidarną troską o dobro wspólne.

Art. 2.

Posel powinien zachowywać się w sposób odpowiadający godności posła, kierując się w szczególności zasadami:

1. bezinteresowności,
2. jawności,
3. rzetelności,
4. dbałości o dobre imię Sejmu,
5. odpowiedzialności.

Art. 3.

Posel powinien kierować się interesem publicznym. Nie powinien wykorzystywać swojej funkcji w celu uzyskania korzyści dla siebie i osób bliskich oraz przyjmować korzyści, które mogłyby mieć wpływ na jego działalność jako posła. (Zasada bezinteresowności).

Art. 4.

Posel, przy podejmowaniu decyzji, powinien w możliwie najszerszym zakresie postępować w sposób dostępny dla opinii publicznej. Powinien ujawniać związek interesu osobistego z decyzją w podjęciu której uczestniczy. (Zasada jawności).

Art. 5.

Posel powinien należycie wypełniać swoje obowiązki. W sprawach tego wymagających powinien kierować się względami merytorycznymi. (Zasada rzetelności).

Art. 6.

Posel powinien unikać zachowań, które mogą godzić w dobre imię Sejmu. Powinien szanować godność innych osób. (Zasada dbałości o dobre imię Sejmu).

Art. 7.

Posel odpowiada za swoje decyzje i dzialania. Powinien poddac sie obowiazujacym go procedurom wyjaśniającym i kontrolnym. (Zasada odpowiedzialności).

Art. 8.

Posel za naruszenie Zasad Etyki Poselskiej ponosi odpowiedzialność określona przepisami Regulaminu Sejmu.

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 maja 2002 r.

[\(M.P. 2002 Nr 23 poz. 398\)](#)

WWW.sejm.gov.pl

6. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r.**REGULAMIN SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ****(wyciąg)****Rozdział 13
KOMISJA ETYKI POSELSKIEJ****Art. 143**

1. W skład Komisji Etyki Poselskiej wchodzi posłowie reprezentujący wszystkie kluby poselskie po jednym członku z każdego klubu, z zastrzeżeniem ust. 12.
2. Kandydatów na członków Komisji zgłaszają przewodniczący klubów.
3. Na kandydata na członka Komisji proponuje się osobę o nieposzlakowanej opinii i wysokim autorytecie moralnym.
4. Kandydat na członka Komisji lub członek Komisji może wnieść do Marszałka Sejmu umotywowane zastrzeżenie dotyczące członkostwa w Komisji innego kandydata. Zastrzeżenie takie wstrzymuje dokonanie wyboru Komisji przez Sejm.
5. Kandydat, w stosunku do którego wniesiono zastrzeżenie, lub klub poselski zgłaszający tego kandydata, w terminie 7 dni od dnia przekazania zastrzeżenia, może złożyć do Marszałka Sejmu wyjaśnienie w sprawie wniesionego zastrzeżenia.
6. Prezydium Sejmu po zapoznaniu się z zastrzeżeniem i wyjaśnieniem, w drodze uchwały, może uznać zastrzeżenie:
  1. za zasadne,
  2. za niezasadne.
7. W przypadku, o którym mowa w ust. 6 pkt 1, Prezydium Sejmu zwraca się do uprawnionych o niezwłoczne zgłoszenie nowej kandydatury na członka Komisji.
8. W przypadku, o którym mowa w ust. 6 pkt 2, Prezydium Sejmu przedstawia wnoszącemu zastrzeżenie swoje stanowisko i wzywa go do wycofania zastrzeżenia. W przypadku podtrzymania zastrzeżenia, wnoszący je, w terminie 7 dni, informuje o tym Marszałka Sejmu.
9. Jeżeli w terminie określonym w ust. 8 nie wpłynie ponowne zastrzeżenie, Prezydium Sejmu przedkłada Sejmowi wniosek w sprawie wyboru na członków Komisji kandydatów, o których mowa w ust. 2.
10. Prezydium Sejmu, pomimo wpłynięcia w terminie ponownego zastrzeżenia, może przedłożyć Sejmowi wniosek w sprawie wyboru Komisji, z uwzględnieniem zastrzeżonej kandydatury. Jeżeli Sejm nie dokona wyboru Komisji, uprawnieni ponownie zgłaszają, na podstawie ust. 2, kandydatów na jej członków.
11. Wybór Komisji następuje, jeżeli nie ma zastrzeżeń do kandydatów, z zastrzeżeniem ust. 10 i ust. 12. Sejm dokonuje wyboru członków Komisji w głosowaniu łącznym.
12. Jeżeli uprawnieni nie zgłoszą nowej kandydatury, o której mowa w ust. 7, Prezydium Sejmu wyznacza termin na jej zgłoszenie. Po bezskutecznym upływie tego terminu Prezydium Sejmu może przedstawić Sejmowi wniosek

zawierający skład Komisji, z pominięciem kandydata, wobec którego zgłoszono zastrzeżenia.

13. W przypadku wycofania zastrzeżenia lub zgłoszenia na podstawie ust. 2, po upływie terminu, o którym mowa w ust. 12, nowego kandydata na miejsce kandydata, wobec którego zgłoszono zastrzeżenie, Sejm dokonuje wyboru uzupełniającego, z uwzględnieniem ust. 4.
14. W przypadku zmiany przynależności klubowej członek Komisji składa rezygnację z jej członkostwa.
15. W przypadku podjęcia wobec członka Komisji uchwały, o której mowa w art. 21 ust. 1, art. 22 ust. 1, art. 25 ust. 1 i 2 lub art. 147 ust. 1, od której w terminie nie wniesiono odwołania albo którą odpowiednio Sejm albo Prezydium Sejmu utrzymało w mocy - poseł traci członkostwo w Komisji. W takim przypadku przepisy ust. 1-13 stosuje się odpowiednio.

Art. 144

1. Do posiedzeń Komisji, na których rozpatruje się sprawy wynikające z majątkowych oświadczeń poselskich, stosuje się przepisy art. 138 ust. 2, art. 139 ust. 1 i art. 141 ust. 1 i 2.
2. Wiadomości uzyskane w toku prac Komisji, o których mowa w ust. 1, są tajemnicą służbową w rozumieniu przepisów o tajemnicy państwowej i służbowej.

Art. 145

1. Komisja w sprawach posłów, którzy zachowują się w sposób nieodpowiadający godności posła, wydaje rozstrzygnięcia na podstawie "Zasad etyki poselskiej".
2. "Zasady etyki poselskiej" podlegają zatwierdzeniu przez Sejm. Sejm w uchwale przyjmuje lub odrzuca w całości projekt "Zasad etyki poselskiej" przedstawiony przez Komisję.
3. Pracami Komisji kieruje przewodniczący, a w czasie jego nieobecności zastępca przewodniczącego. Funkcję przewodniczącego Komisji i zastępcy przewodniczącego pełnią kolejno, po 3 miesiące, członkowie Komisji. Szczegółowe zasady rotacyjnego sprawowania funkcji przewodniczącego Komisji i jego zastępcy określa regulamin Komisji Etyki Poselskiej.
4. Komisja rozpatruje sprawy, które należą do jej właściwości, z własnej inicjatywy.
5. W posiedzeniu Komisji nie bierze udziału członek Komisji, którego sprawa jest rozpatrywana, z zastrzeżeniem art. 146.

Art. 146

Komisja może wezwać posła do wyjaśnienia wątpliwości powstałych w toku postępowania.

Art. 147

1. Komisja, po rozpatrzeniu sprawy i stwierdzeniu naruszenia przez posła "Zasad etyki poselskiej", może w drodze uchwały:

1. zwrócić posłowi uwagę,
2. udzielić posłowi upomnienia,
3. udzielić posłowi nagany.
2. Uchwały Komisji podaje się do wiadomości publicznej. Regulamin Komisji określa tryb i termin takiej publikacji.
3. Uchwałę, o której mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, Komisja podejmuje bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy jej członków.
4. Od uchwały, o której mowa w ust. 1, służą posłowi środki przewidziane w art. 132 ust. 2 Regulaminu Sejmu. Wniesienie przez posła odwołania wstrzymuje podanie treści uchwały do wiadomości publicznej.

Art. 148

Z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów niniejszego rozdziału oraz regulaminu Komisji, do Komisji tej i posłów do niej wybranych stosuje się odpowiednio przepisy Regulaminu Sejmu.

www.sejm.gov.pl

Ćwiczenie 4

Strategie antykorupcyjne:

- krajowe : Niemcy, Włochy
- samorządowe : Wielka Brytania

Po przeanalizowaniu tekstu dowiedzą się o rozwiązaniach przyjętych przez rządy państw europejskich w celu identyfikacji obszarów korupcji, sposobów jej zwalczania, kształtowania postaw etycznych w życiu publicznym. Opracowane systemy działań antykorupcyjnych dotyczą środowiska administracji publicznej. Strategie antykorupcyjne mają wymiar krajowy lub lokalny.

To ćwiczenie przygotowuje uczestników do modułu III – Strategia Antykorupcyjna w Polsce

Brytyjska strategia działań anty-korupcyjnych w samorządach lokalnych (1993)

W związku z przeprowadzonymi badaniami Komisja Kontroli zarekomendowała rządowi oraz jednostkom samorządowym podjęcie następujących kompleksowych działań w zakresie przeciwdziałania oraz zwalczania korupcji:

- **Nadanie odpowiedniego priorytetu politycznego** przez władze danego samorządu terytorialnego dla działań anty-korupcyjnych, w tym zwłaszcza osobistego przykładu działalności etycznej i powstrzymania się od zachowań natury klientalnej lub przestępczej.
- **Opracowanie strategicznego planu anty-korupcyjnego** w zakresie funkcjonowania urzędu samorządowego. Rozpisanie tej strategii na katalog szczegółowych zadań oraz procedur odpowiadających swoim zakresem obowiązkom służbowym szeregowych urzędników.
- **Wprowadzenie kodeksu etyki zawodowej pracowników samorządowych.**
- **Cykliczne weryfikowanie przez pracowników własnej pracy** zgodnie z kodeksem etyki zawodowej oraz katalogiem zadań i procedur anty-korupcyjnych przyjętych w danym urzędzie.
- **Wprowadzenie we wszystkich jednostkach samorządowych komisji kontroli finansowej oraz systemu kontroli wewnętrznej** nastawionego na weryfikowanie działań urzędników z punktu widzenia oszustw finansowych oraz łapownictwa.
- **Ocena ryzyka korupcyjnego na poszczególnych stanowiskach służbowych** dokonana przez wyspecjalizowane jednostki kontroli wewnętrznej albo prywatne instytucje specjalizujące się w audycie i doradztwie finansowym. Opracowanie w oparciu o analizę ryzyka adekwatnych środków zaradczych w sferze organizacyjnej i regulaminowej.
- Wprowadzenie systemu umożliwiającego pracownikom bezpieczne **informowanie o wszelkiego rodzaju nieprawidłowościach** urzędowych oraz w razie konieczności możliwości kierowania zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na policję i do państwowych instytucji kontrolnych.
- **Ustanowienie systemu rekrutacyjnego pozwalającego weryfikować kondycję etyczną i niekaralność kandydatów na stanowisko.** Kierowanie się w selekcji i rekrutacji pracowników wyłącznie kryteriami merytorycznymi.
- Wprowadzenie efektywnego **systemu zażaleń i odwołań dla obywateli**, w tym umożliwienie zgłoszenia nieprawidłowości finansowych lub prób wyłudzenia łapówki przez urzędnika.
- **Nawiązanie współpracy z policją, innymi instytucjami samorządowymi** działającymi w kierunku ograniczenia korupcji, instytucjami obywatelskimi oraz rządowymi. Zainicjowania działań anty-korupcyjnych na forum ogólnokrajowych stowarzyszeń samorządowych (w tym wymiany doświadczeń, szkoleń, konferencji itp.).

- **Wprowadzenie systemu szkoleniowego**, który kształtuje postawy oraz techniki unikania przekupstwa.
- Bezwzględne **egzekwowanie sankcji prawnych, dyscyplinarnych oraz odpowiedzialności finansowej od urzędników** uwikłanych w działalność korupcyjną lub inne oszustwa w zakresie finansów publicznych.
- **Otwarcie działań administracji samorządowej przed opinią publiczną.** Wprowadzanie zwyczaju uzasadniania decyzji urzędowych.
- **Wzmocnienie funkcji kontrolnych sprawowanych przez instytucje rządowe** powołane do weryfikacji działań samorządu terytorialnego, szczególnie w zakresie przeciwdziałania korupcji oraz nadużyciom finansowym.
- **Wprowadzenie zmian do systemu prawnego związanego z finansami samorządowymi**, np. ograniczenie poziomu subwencji z budżetu centralnego lub ich czasowe zawieszenie w przypadku stwierdzenia nadużyć finansowych w pracy urzędu samorządowego.
- **Wprowadzenie systemu kar i nagród przyznawanych poszczególnym pracownikom przez inspektorów kontrolnych.**

Opracowanie: Tomasz Grzegorz Grosse „Działania anty-korupcyjne w państwach członkowskich OECD” Program Przeciw Korupcji, Fundacja im. S. Batorego, Florencja, 2000.

Włoska strategia działań anty-korupcyjnych w administracji publicznej 1999

Rząd włoski zamierza podjąć następujące działania w celu ograniczenia korupcji w środowisku administracji publicznej:

- **Egzekwowanie zasady apolityczności urzędników służby cywilnej**, w tym m.in. nadanie większej niezależności urzędnikom od decydentów politycznych. Wzmocnienie w praktyce administracyjnej zasady merytorycznego, a nie politycznego doboru i awansowania pracowników.
- **Zwiększenie wymiaru osobistej odpowiedzialności urzędników** za decyzje administracyjne.
- **Zwiększenie środków budżetowych przeznaczonych na administrację** oraz racjonalizacja wydatków publicznych w celu poprawienia warunków pracy (w tym pensji) urzędników.
- Wprowadzenie większej mobilności pracowników służby cywilnej.
Zainicjowanie cyklicznej rotacji kadr zwłaszcza w działach administracji szczególnie narażonych na korupcję.
- **Podwyższenie merytorycznych kompetencji pracowników**, zwłaszcza odpowiedzialnych za planowanie robót publicznych, inwestycji publicznych oraz przygotowywanie i nadzorowanie programów rządowych i samorządowych.
- **Upowszechnienie kodeksów etyki zawodowej** w środowisku urzędniczym oraz bardziej sumienne egzekwowanie norm moralnych oraz regulaminów pracy, łącznie z wyciąganiem odpowiednich sankcji dyscyplinarnych.
- **Zwiększenie transparentności pracy administracji**, m.in. poprzez wprowadzenie do internetu wielu informacji o administracji oraz przeniesieniu części procedur urzędowych do środowiska informatycznego.
- **Wprowadzenie instytucji „zapytania obywatelskiego”** w celu wyjaśnienia przez administrację na życzenie obywateli wszelkich wątpliwości dotyczących udzielanych zamówień publicznych, inwestycji infrastrukturalnych itp.
- **Uproszczenie i zobiektywizowanie procedur administracyjnych**, poczynając od udzielania decyzji w zakresie koncesji (np. na działalność radiową, telewizyjną, telekomunikacyjną, transportową, usługi informatyczne itp.).
- Wprowadzenie zmian organizacyjnych mających na celu **usprawnienie działania oraz podniesienie jakości pracy administracji**. Wprowadzenie działań szkoleniowych poprawiających efektywność wydatków publicznych.
- **Zainicjowanie odpowiednich standardów kontroli wewnętrznej** do wszystkich urzędów publicznych oraz wzmocnienie kompetencji Generalnego Inspektoratu Finansów.

- **Wprowadzenie kontraktów menedżerskich** do praktyki organizacyjnej urzędów.
- **Kontrolowanie sytuacji majątkowej pracowników** w szczególnie wrażliwych sektorach administracji. Ograniczenie działalności zawodowej urzędników po zakończeniu kariery w sektorze publicznym. Ograniczenie związków pomiędzy działalnością publiczną i prywatną w sferze gospodarczej.
- **Racjonalizacja procedur zamówień publicznych** w kierunku obniżenia kosztów i uproszczenia procedur. Przeprowadzenie działań szkoleniowych, które będą podwyższały kompetencje urzędników oraz ograniczały zjawiska korupcyjne.
- **Zabezpieczenie całkowitej jawności przy organizowaniu transakcji prywatyzacyjnych** majątku publicznego lub przedsiębiorstw państwowych. Podjęcie bardziej zdecydowanych działań kontrolnych na tym obszarze.
- Wprowadzenie bardziej merytorycznego, określonego jasnymi procedurami oraz **otwartego przed opinią publiczną procesu kontroli działalności firm państwowych** lub przedsiębiorstw z udziałami skarbu państwa, m.in. przez wprowadzenie merytorycznych zasad nominowania przez państwo członków rad nadzorczych.
- **Zaostrzenie odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej** za nieprawidłowości w pracy urzędnika lub za przestępstwa popełnione na podłożu korupcyjnym. Dostosowanie procedur dyscyplinarnych do wyników procesów karnych.
- **Wprowadzenie specjalnej agencji rządowej** do przeciwdziałania oraz zwalczania zjawiska korupcji, w tym systematycznego wypracowywania nowych standardów anty-korupcyjnych

---

Opracowanie: T.G. Grosse „Działania anty-korupcyjne w państwach członkowskich OECD” Program Przeciw korupcji, Fundacja im. S. Batorego, Florencja 2000.

Niemiecka strategia działań anty- korupcyjnych w administracji państwowej

Władze federalne Niemiec zaproponowały pod koniec lat 90-tych wprowadzenie następującego katalogu przedsięwzięć w sferze administracji, które mają ograniczyć występowanie zjawiska korupcji:

- **Wzmocnienie funkcji kontroli wewnętrznej w poszczególnych instytucjach.** Wyodrębnienie specjalnych jednostek kontrolnych oraz zainicjowanie obowiązkowej formy kontroli sprawowanej przynajmniej przez dwóch inspektorów.

- **Wzmocnienie funkcji kierowniczych nad personelem,** zwłaszcza z punktu widzenia zapobiegania zjawiskom łapownictwa. Przeszkolenie kadry kierowniczej w specjalnie opracowanych technikach zarządzania personelem w sytuacji podwyższonego ryzyka korupcyjnego.

- **Reorganizacja procesu selekcyjnego w administracji.** M.in. nie dopuszczanie do stanowisk w administracji osób zamieszanych w przestępstwa lub wykroczenia korupcyjne, zwiększenie znaczenia konkursów w promocji kadr na stanowiska kierownicze oraz zobiektywizowanie procesu awansowania w administracji.

- **Zmiana struktur organizacyjnych oraz procedur administracyjnych** ze względu na ograniczenie ryzyka występowania praktyk korupcyjnych. Ma to szczególne zastosowanie w przypadku rozdzielenia funkcji planowania, wdrożenia oraz oceny funkcjonowania danej decyzji lub działań administracyjnych.

- **Wzmocnienie standardów w zakresie zamówień publicznych,** zwłaszcza stosowania publicznych zaproszeń do uczestniczenia w przetargach, merytorycznego uzasadniania wszystkich przypadków odejścia od ogólnie przyjętej procedury.

- **W przypadku stanowisk urzędniczych charakteryzujących się:**

- a) zwiększonymi kontaktami na zewnątrz biura,
- b) dużą skalą decyzji finansowych,
- c) decyzjami w zakresie zezwoleń, ulg i koncesji

- przewiduje się wprowadzenie zwiększonej liczby kontroli oraz specjalnych analiz ryzyka korupcyjnego, które mają prowadzić do opracowania nowych szczegółowych procedur urzędowych.

- **Wprowadzenie zasady rotacji personelu** w obszarach szczególnie narażonych na zjawiska korupcyjne.

- **Wprowadzenie działań szkoleniowych i informacyjnych** do biurokracji na temat różnego rodzaju niebezpieczeństw korupcyjnych, odpowiedzialności prawnej i służbowej w przypadku popełnienia tego przestępstwa oraz sposobów unikania i przeciwdziałania korupcji.

- **Ustanowienie specjalnej agencji rządowej**, której zadaniem będzie rozwiązywanie różnorodnych dylematów urzędniczych natury korupcyjnej. Zarówno petenci, jak również urzędnicy będą mogli zgłaszać do niej wszelkie problematyczne sytuacje z prośbą o poradę lub interwencję. Agencja będzie miała również zadania związane z monitorowaniem oraz oceną zjawisk korupcyjnych w administracji, wypracowywaniem dalszych działań antykorupcyjnych oraz promowaniem ich wśród urzędników.
- **Dostosowanie kodeksu etyki służby cywilnej do praktycznych sytuacji związanych z działaniami korupcyjnymi** oraz upowszechnienie ich w środowisku urzędniczym.
- **Wprowadzenie zasady bezwzględnego egzekwowania odpowiedzialności karnej i służbowej za przestępstwa**, w tym również zwrotu kosztów finansowych za wyrządzoną szkodę dla funduszy publicznych.
- **Wprowadzenie rejestru firm, które dopuściły się przestępstwa** korupcyjnego lub naruszenia przepisów prawa o zamówieniach publicznych. Rygorystyczne przestrzeganie przez wszystkie instytucje publiczne obowiązku sprawdzania przedsiębiorstw uczestniczących w konkursie, czy nie figurują w omawianym rejestrze.
- Zmiana kodeksu karnego w celu **wprowadzenia instytucji światka koronnego w przestępstwach korupcyjnych**.
- **Zachęcenie władz landów do wprowadzenia podobnej, kompleksowej strategii działań anti-korupcyjnych**.

Publikacja: T.G.Grosse „Działania antykorupcyjne w państwach członkowskich OECD” Program Przeciw Korupcji, Fundacja i.S.Batorego, Florencja 2000.

Ćwiczenie 5 Dyskusja – procedury whistle -blowing

Po omówieniu przez trenera (prezentacja) uczestnicy w zespołach dyskutują i wyrażają swoje opinie na temat procedury whistle -blowing

Analizują możliwość ewentualnego zastosowania tego rozwiązania w Polsce.

Swoje opinie przedstawiają na forum grupy.

Ćwiczenie 6

Strategia Antykorupcyjna - Program zwalczania korupcji w Polsce

STRATEGIA ANTYKORUPCYJNA Program zwalczania korupcji przyjęty przez Rząd Polski w dniu 17 września 2002 r.

Rząd Polski, będąc świadomy potrzeby walki z przestępstwami korupcyjnymi, uznał to za jeden ze swoich najwyższych priorytetów. Korupcja to zjawisko, którego najprawdopodobniej nie da się nigdy w pełni wyeliminować, dlatego głównym celem powinna być jego marginalizacja, tak by stało się bardziej wyjątkiem niż zasadą.

Działający, z mocy rozstrzygnięcia Prezesa Rady Ministrów pod przewodnictwem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, międzyresortowy Zespół Antykorupcyjny przygotował Strategię Antykorupcyjną, która jest zbiorem kierunkowych rozstrzygnięć i zestawu działań jakie administracja rządowa ma zamiar podjąć w walce z korupcją.

I. Cele strategii antykorupcyjnej

Realizacja przyjętej Strategii Antykorupcyjnej dla Polski ma umożliwić osiągnięcie trzech głównych celów:

- **SKUTECZNE WYKRYWANIE PRZESTĘPSTW KORUPCYJNYCH**

Uwarunkowane jest to, z jednej strony, **stworzeniem solidnej bazy legislacyjnej, zapewniającej skoordynowaną kryminalizację zachowań korupcyjnych**, która jest sprawą kluczową dla skutecznej polityki antykorupcyjnej, z drugiej strony, **usprawnieniem wymiaru sprawiedliwości i wzmocnieniem organizacyjnym organów ścigania** w ich działaniach skierowanych na walkę z korupcją.

- **WDROŻENIE EFEKTYWNYCH MECHANIZMÓW WALKI Z KORUPCJĄ W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**

Korupcja administracyjna, czyli skorumpowanie urzędników publicznych, powoduje wypaczenie wdrażania praw, zasad i przepisów. **W działalności administracji publicznej należy ugruntować istniejące lub wprowadzać nowe, systemowe rozwiązania** zapobiegające korupcji. Walce z tą patologią **sprzyja przejrzystość procedur administracyjnych, eliminowanie nadmiernej uznaniowości urzędnika** czy skuteczny system kontroli.

- **ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI PUBLICZNEJ I PROMOCJA ETYCZNYCH WZORCÓW POSTĘPOWANIA**

Należy priorytetowo traktować wagę pełnego uświadamiania obywatelom wysokich kosztów społecznych korupcji, jak również wagę działań podejmowanych przez

władze w celu jej zapobiegania i zwalczania oraz promowanie etycznych postaw wśród osób pełniących funkcje publiczne.

Oprócz, szeroko rozumianych, **przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych**, promujących etyczne wzorce postępowania, należy wzmacniać **współpracę Rządu z organizacjami pozarządowymi**, których dorobek w tej dziedzinie jest znaczny.

II. Założenia i uwarunkowania wdrożenia strategii antykorupcyjnej

ZAŁOŻENIA PODSTAWOWE

Eliminowanie zjawiska korupcji powinno mieć charakter wielokierunkowych i długofalowych działań. Spójny system przedsięwzięć w tym zakresie powinien uwzględniać:

- uporządkowanie przepisów prawa, aby tworzyły jasny, klarowny, nie pozostawiający wątpliwości, system, umożliwiający swobodny rozwój rynku, pomnażający siłę ekonomiczną państwa opartą na rzeczywistym kapitale oraz wdrożenie zmian organizacyjnych, usprawniających administrację i kreujących jej profesjonalizm.
- niezbędnym czynnikiem, gwarantującym skuteczność Strategii, jest uczestnictwo i współpraca wszystkich: polityków, urzędników i obywateli, z jednej strony oraz struktur państwowych, organizacji pozarządowych i społecznych oraz mediów z drugiej strony.
- przedsięwzięcia podejmowane w ramach realizacji Strategii muszą być nakierowane, przede wszystkim, na zmianę klimatu społecznego, panującego wokół zjawiska korupcji, podnoszenie etyki i kultury prawnej w społeczeństwie, na tworzeniu w walce z korupcją silnych związków pomiędzy politykami, którzy wykazują wolę walki z tą patologią, a społeczeństwem obywatelskim. Sposobem osiągnięcia tego celu jest propagowanie wiedzy na temat zagrożeń oraz konsekwencji praktyk korupcyjnych. Szczególnie ważne zadanie stoi przed szkołą w kontekście edukacji młodych Polaków. Istotnym również czynnikiem jest wprowadzenie kodeksów etycznych dla poszczególnych grup zawodowych.

III. Obszary działalności publicznej podatne na korupcję

- zamówienia publiczne
- służba cywilna
- procesy prywatyzacyjne i gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa
- administracja szczebla centralnego i administracja samorządowa
- wymiar sprawiedliwości i organy zajmujące się walką z korupcją
- usługi publiczne
- ochrona zdrowia
- finanse publiczne

IV. Etapy wdrażania Strategii Antykorupcyjne – I etap 2002-2004, II etap 2005-2009.

Opracowanie własne: Wiesława Borczyk - na podstawie informacji na stronie: WWW.mswia.gov.pl

Przykłady przeciwdziałania korupcji wyborczej

Podstawowym warunkiem skutecznego prawa ograniczającego korupcję w odniesieniu do finansowania partii politycznych wydaje się być jawność dochodów i wydatków przed opinią publiczną (*Programme of Action* 1997).

Republika Federalna Niemiec

Republika Federalna Niemiec była pierwszym krajem europejskim, który wprowadził bezpośrednie i jawne finansowanie partii politycznych. Szczegóły określa ustawa o partiach politycznych z 1967 roku, zmieniona w 1994. Jawny tryb finansowania partii zakłada również konstytucja Niemiec. Federalny Trybunał Konstytucyjny określił jednocześnie, że wysokość finansowania partii politycznej przez państwo nie powinno przekraczać 50% jej całkowitych dochodów. W ten sposób partie są niejako zmuszone do szukania sponsorów – powinny to czynić jednak jawnie. Partie mają obowiązek sporządzania raportu określającego całokształt dochodów, wydatków i aktywów. Raport jest weryfikowany każdego roku przez niezależnego rewidenta. Wszystkie raporty są przekazywane do końca września przewodniczącemu Bundestagu, które je weryfikuje oraz publikuje. W przypadku przekazania dotacji powyżej 20.000 marek - sprawozdanie finansowe musi uwzględniać darczyńców (ich nazwiska, adresy oraz całkowitą przekazaną kwotę). W razie niedopełnienia tego obowiązku kara wynosi dwukrotną wartość przyjętego podarunku plus całkowita kwota wypłacona niezgodnie z ustawą. Ponadto, Federalny Trybunał Obrachunkowy kontroluje wszystkie wydatki poniesione przez ugrupowania polityczne w trakcie kampanii wyborczych.

Niestety, pomimo takiego systemu zabezpieczeń Niemcy nie uchroniły się przed bodaj największym w swojej historii skandalem korupcyjnym, opartym właśnie o niejawne wpłaty finansujące CDU. Dobre prawo wprowadzić nie ustrzegło niemieckiego systemu partyjnego od wystąpienia zjawisk korupcji politycznej, ale spowodowało, że zostały one ujawnione i osądzone, a H. Kohl oraz CDU poniosły ogromne straty polityczne i materialne. Stało się tak można rzec, ku przestrodze dla innych ugrupowań politycznych na przyszłość. Wydaje się nawet, że wspomniana afery wzmocniła standardy anty-korupcyjne w Niemczech oraz uczuliła polityków na realne zagrożenie, jakim może być działanie korupcyjne dla ich kariery (*Środki zapobiegające korupcji* 1999).

Belgia

System funkcjonujący w Belgii w zasadzie zmierza w podobnym kierunku, tzn. niemal całkowitego finansowania partii politycznych ze środków publicznych. Partie otrzymują kwotę zryczałtowaną oraz dotację wynikającą z udzielonego w wyborach poparcia społecznego. Tego typu sposób finansowania jest zapewne najlepszym rozwiązaniem, jakie można sobie wyobrazić z punktu widzenia przeciwdziałania korupcji. Wymaga jednak samodyscypliny ugrupowań politycznych, aby nie szukały możliwości pozyskiwania pozabudżetowych dochodów. Z drugiej strony również w Belgii prawodawca pozostawił poważną lukę systemową. Przedsiębiorstwa mogą bowiem finansować partie w sposób pośredni, poprzez dotacje przekazywane na stowarzyszenia obywatelskie związane z poszczególnymi

ugrupowaniami politycznymi. Wprawdzie sprawozdania finansowe tych stowarzyszeń podlegają kontroli biegłych rewidentów, ale daje to w dalszym ciągu znaczne możliwości faktycznego omijania zapisów prawnych. Innego typu luką w przepisach o jawności finansowania partii politycznych będzie brak zapisu o granicy drobnych wpłat od szeregowych zwolenników partii (tzw. cegiełek wyborczych). Brak takiego limitu daje możliwość zaksięgowania tutaj praktycznie wszystkich dotacji, zwłaszcza od podmiotów, którym z różnych względów zależy na zachowaniu anonimowości.

Innym sposobem regulowania korupcji politycznej jest objęcie kontrolą i ujawnienie przed społeczeństwem dochodów polityków. Parlamentarne rejestry otrzymywanych wynagrodzeń, majątku własnego oraz najbliższej rodziny funkcjonują w większości badanych krajów. Są one niekiedy udostępniane opinii publicznej w formie specjalnej strony internetowej albo oficjalnej publikacji urzędowej. Tak jest na przykład w Belgii, gdzie lista parlamentarzystów, pełniących przez nich funkcji i mandatów wyborczych, oświadczenia o działalności zawodowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz pensji są publikowane w *Moniteur Belge*, oficjalnym dzienniku urzędowym. Belgowie zamierzają również wprowadzić podobny obowiązek wobec polityków szczebla samorządowego. Ponadto, parlamentarzyści składają przed Trybunałem Audytorskim szczegółowe oświadczenia majątkowe, które są aktualizowane co pięć lat. Oświadczenia są utajnione i jedynie sędzia śledczy jest upoważniony do wglądu do nich (*Środki zapobiegające korupcji* 1999).

Grecja

Obowiązujące w Grecji przepisy nakazują partiom ujawnianie sponsorów wpłacających dotacje powyżej 300.000 drachm (ok. 850\$). Lista ofiarodawców oraz rachunki każdej partii powinny być każdego roku opublikowane na łamach przynajmniej dwóch ogólnokrajowych dzienników. Ponadto każdy kandydat startujący w wyborach jest osobiście zobligowany do przedstawienia swoich wydatków, w tym wskazania ofiarodawców kwot przewyższających 50.000 drachm. Swoje oświadczenia finansowe winni zamieścić co najmniej w jednym dzienniku ukazującym się w ich okręgu wyborczym (*Środki zapobiegające korupcji* 1999).

Irlandia

W systemie irlandzkim również obowiązują regulacje dotyczące ujawnienia z imienia i nazwiska darczyńców finansowych dla partii politycznych. Ponadto, każdy członek parlamentu oraz osoby nie wybrane, ale startujące w wyborach - powinny rozliczyć się z kosztów kampanii wyborczej w sposób bardzo szczegółowy (imienne listy ofiarodawców powyżej 100 funtów). Jednocześnie terminowe niedopełnienie obowiązku sprawozdawczego względem Komisji Urzędów Publicznych (*Public Offices Commission*) jest traktowane przez prawo jako równoznaczne z popełnieniem przestępstwa (!). Interesującym przepisem jest także zobowiązanie darczyńców, niezależnie od tego czy są to przedsiębiorstwa, czy na przykład związki zawodowe - do informowania o przekazaniu darowizny o wartości przewyższającej 4.000 funtów oraz wskazania dokładnej kwoty i adresata.

Polska

U S T A W A
z dnia 27 czerwca 1997 r.

O PARTIACH POLITYCZNYCH

Rozdział 4
FINANSE I FINANSOWANIE PARTII POLITYCZNYCH

Art. 23a

Źródła finansowania partii politycznych są jawne.

Art. 24

1. Majątek partii politycznej powstaje ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, z dochodów z majątku oraz z określonych ustawami dotacji i subwencji.
2. Majątek partii politycznej może być przeznaczony tylko na cele statutowe lub charytatywne.
3. Partia polityczna nie może prowadzić działalności gospodarczej.
4. Partia polityczna może pozyskiwać dochody z majątku pochodzące jedynie:
  1. z oprocentowania środków zgromadzonych na rachunkach bankowych i lokatach,
  2. z obrotu obligacjami Skarbu Państwa i bonami skarbowymi Skarbu Państwa,
  3. ze zbycia należących do niej składników majątkowych,
  4. z działalności, o której mowa w art. 27.
5. Partia polityczna może użyczać posiadane przez siebie nieruchomości i lokale jedynie na biura poselskie, senatorskie oraz biura radnych gminy, powiatu albo województwa.
6. Partia polityczna nie może przeprowadzać zbiórek publicznych.
7. Partia polityczna może zaciągać kredyty bankowe na cele statutowe.
8. Partia polityczna może gromadzić środki finansowe jedynie na rachunkach bankowych, z zastrzeżeniem art. 26a.

Art. 25

1. Partii politycznej mogą być przekazywane środki finansowe jedynie przez osoby fizyczne, z zastrzeżeniem przepisów ust. 2, art. 24 ust. 4 i 7, art. 28 ust. 1 oraz przepisów ustaw dotyczących wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego w zakresie dotacji podmiotowej.
2. Partia polityczna nie może przyjmować środków finansowych pochodzących od:

1. osób fizycznych niemających miejsca zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli polskich zamieszkałych za granicą,
2. cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do wartości niepieniężnych.
4. Łączna suma wpłat od osoby fizycznej na rzecz partii politycznej, z wyłączeniem składek członkowskich w kwocie nieprzekraczającej w jednym roku minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę, oraz wpłat na Fundusz Wyborczy partii politycznej, nie może przekraczać w jednym roku 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę.
5. Jednorazowa wpłata kwoty przekraczającej minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalone na podstawie odrębnych przepisów, obowiązujące w dniu poprzedzającym wpłatę, może być dokonywana na rzecz partii politycznej jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.

Art. 26 - skreślony

Art. 26a

Obowiązek gromadzenia środków pieniężnych przez partię polityczną na rachunkach bankowych nie dotyczy kwot ze składek członkowskich w wysokości nieprzekraczającej od jednego członka w jednym roku minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę, pozostawionych w terenowych jednostkach organizacyjnych partii - z przeznaczeniem na pokrycie wydatków związanych z bieżącą działalnością.

Art. 27

Prowadzenie przez partię polityczną działalności własnej polegającej na sprzedaży tekstu statutu lub programu partii, a także przedmiotów symbolizujących partię i wydawnictw popularyzujących cele i działalność partii politycznej oraz na wykonywaniu odpłatnie drobnych usług na rzecz osób trzecich z wykorzystaniem posiadanego sprzętu biurowego nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu odrębnych przepisów.

Art. 28

1. Partia polityczna, która:
  1. w wyborach do Sejmu samodzielnie tworząc komitet wyborczy otrzymała w skali kraju co najmniej 3% ważnie oddanych głosów na jej okręgowe listy kandydatów na posłów albo
  2. w wyborach do Sejmu weszła w skład koalicji wyborczej, której okręgowe listy kandydatów na posłów otrzymały w skali kraju co najmniej 6% ważnie oddanych głosów,

ma prawo do otrzymywania przez okres kadencji Sejmu, w trybie i na zasadach określonych w niniejszej ustawie, subwencji z budżetu państwa na działalność statutową, zwanej dalej "subwencją".

2. Subwencja przysługująca koalicji wyborczej partii politycznych dzielona jest na rzecz partii wchodzących w jej skład w proporcjach określonych w umowie zawiązującej koalicję wyborczą. Proporcje określone w tej umowie nie mogą być zmienione.
3. Umowa zawiązująca koalicję wyborczą przedkładana jest do rejestracji w Państwowej Komisji Wyborczej pod rygorem nieważności.
4. Jeżeli partie polityczne wchodzące w skład koalicji wyborczej nie określiły w umowie zawiązującej koalicję wyborczą proporcji, o których mowa w ust. 2, subwencja nie przysługuje.
5. W przypadku rozwiązania się koalicji wyborczej po uzyskaniu prawa do subwencji, subwencja przysługuje partiom politycznym wchodzącym w skład koalicji wyborczej w proporcjach określonych w umowie zawiązującej koalicję wyborczą.
6. Subwencja, o której mowa w ust. 1, przysługuje poczynając od 1 stycznia roku następującego po roku, w którym odbyły się wybory. Subwencja wypłacana jest do końca roku, w którym odbywają się kolejne wybory, z zastrzeżeniem art. 32.

Art. 29

1. Wysokość rocznej subwencji, o której mowa w art. 28, dla danej partii politycznej albo koalicji wyborczej ustalana jest na zasadzie stopniowej regresji proporcjonalnie do łącznej liczby głosów ważnych oddanych na listy okręgowe kandydatów na posłów tej partii albo koalicji wyborczej, w rozbiu na liczby głosów odpowiadające poszczególnym przedziałom określonym w procentach, według następującego wzoru:

$$S = W_1 \times M_1 + W_2 \times M_2 + W_3 \times M_3 + W_4 \times M_4 + W_5 \times M_5$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

S - kwota rocznej subwencji,

W_{1-5} - liczby głosów kolejno obliczane dla każdego wiersza poniższej tabeli, podane odrębnie w wyniku rozbięcia łącznej liczby głosów ważnych oddanych w skali kraju łącznie na listy okręgowe kandydatów na posłów danej partii politycznej albo koalicji wyborczej, odpowiednio do wyznaczonego w procentach przedziału,

M_{1-5} - wysokość kwoty w złotych dla kolejnych wierszy poniższej tabeli:

Wiersz	Głosy ważne oddane w całym kraju łącznie na listy okręgowe kandydatów na posłów danej partii	Wysokość kwoty za jeden
--------	--	-------------------------

	politycznej albo koalicji wyborczej w rozbiciu odpowiednio dla każdego przedziału		głos (M)
	procent	liczba głosów (W)	
1	do 5%		10 złotych
2	powyżej 5% do 10%		8 złotych
3	powyżej 10% do 20%		7 złotych
4	powyżej 20% do 30%		4 złote
5	powyżej 30%		1 złoty 50 groszy

- Roczna subwencja, w kwocie ustalonej na podstawie ust. 1 i art. 28, jest każdego roku w okresie kadencji Sejmu wypłacana danej partii politycznej w czterech równych kwartalnych ratach, z zastrzeżeniem art. 32.
- Podstawę wypłacenia subwencji stanowi złożenie przez organ partii politycznej statutowo uprawniony do jej reprezentowania na zewnątrz, w terminie do 31 marca każdego roku, wniosku o wypłacenie subwencji na dany rok, sporządzonego na urzędowym formularzu i potwierdzonego przez Państwową Komisję Wyborczą w przedmiocie uprawnienia do subwencji oraz jej wysokości.
- Środki finansowe pochodzące z subwencji gromadzi się na osobnym subkoncie rachunku bankowego partii politycznej. Przekazania subwencji na wskazany przez partię polityczną rachunek bankowy dokonuje minister właściwy do spraw finansów publicznych.
- Pierwsza kwartalna rata przysługującej partii politycznej subwencji wypłacona zostanie najpóźniej 30 dnia od dnia ogłoszenia przez Państwową Komisję wyborczą w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" informacji o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach wyborczych komitetów wyborczych.
- Minister właściwy do spraw finansów publicznych, w drodze rozporządzenia, podwyższy kwoty, o których mowa w ust. 1, w przypadku wzrostu wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem o ponad 5%, w stopniu odpowiadającym wzrostowi tych cen.
- Wskaźnik wzrostu cen, o którym mowa w ust. 6, ustala się na podstawie komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" do 20 dnia pierwszego miesiąca każdego kwartału.

Art. 30

- Partia polityczna tworzy Fundusz Ekspercki.
- Środki finansowe gromadzone w ramach Funduszu Eksperckiego mogą pochodzić jedynie z wpłat własnych partii politycznej.

3. Partia polityczna, która otrzymuje subwencję, przekazuje od 5% do 15% subwencji na Fundusz Ekspercki.
4. Środki finansowe zgromadzone w ramach Funduszu Eksperckiego mogą być wykorzystane na finansowanie ekspertyz prawnych, politycznych, socjologicznych i społeczno-ekonomicznych oraz finansowanie działalności wydawniczo-edukacyjnej, związanych z działalnością statutową partii politycznej.
5. Środki finansowe Funduszu Eksperckiego gromadzi się na oddzielnym subkoncie rachunku bankowego partii politycznej.

Art. 31

1. W razie połączenia się partii politycznej z inną partią lub partiami subwencja, o której mowa w art. 28, przysługuje nowej partii w wysokości równej sumie subwencji ustalonych dla łączących się partii.
2. Subwencja jest wypłacana na podstawie wniosku złożonego przez właściwy organ nowej partii politycznej, począwszy od miesiąca, w którym Sąd dokonał odpowiedniego wpisu w ewidencji.
3. W przypadkach, o których mowa w art. 45, subwencja przysługująca partii politycznej nie jest wypłacana począwszy od miesiąca następującego po miesiącu, w którym partia polityczna rozwiązała się lub Sąd zarządził jej likwidację.

Art. 32

W razie skrócenia kadencji Sejmu prawo do subwencji przysługujących partiom politycznym wygasa z końcem kwartału, w którym zakończyła się kadencja Sejmu.

Art. 33

1. Wydatki związane z subwencją pokrywane są z budżetu państwa w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.
2. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określa, w drodze rozporządzenia:
  1. szczegółowy tryb składania wniosku, o którym mowa w art. 29 ust. 3, oraz szczegółowe zasady wypłacania subwencji,
  2. po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, wzór urzędowego formularza wniosku, o którym mowa w art. 29 ust. 3.

Art. 34

1. Partie polityczne sporządzają coroczną informację finansową o otrzymanej subwencji oraz o poniesionych z subwencji wydatkach, zwaną dalej "informacją".
2. Partie polityczne składają informację za rok kalendarzowy Państwowej Komisji Wyborczej w terminie do 31 marca następnego roku.

3. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określa, w drodze rozporządzenia, wzór informacji, wraz z niezbędnymi wyjaśnieniami co do sposobu jej sporządzania, i zakres zawartych w niej danych, tak aby umożliwiały w szczególności rzetelną weryfikację danych dotyczących przeznaczenia pieniędzy z subwencji, w tym z Funduszu Ekspersckiego.

4. Informacja składana jest wraz z załączoną opinią i raportem biegłego rewidenta, którego wybiera Państwowa Komisja Wyborcza. Koszty sporządzenia opinii i raportu pokrywane są przez Krajowe Biuro Wyborcze.

4a. Informację składa się na piśmie oraz na nośniku elektronicznym, którego rodzaj i format oprogramowania określa minister właściwy do spraw finansów publicznych w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 3.

5. Informację Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", w terminie 14 dni od dnia złożenia jej Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 34a

1. Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia informacji:

1. przyjmuje informację bez zastrzeżeń,
2. przyjmuje informację ze wskazaniem uchybień,
3. odrzuca informację.

1a. Odrzucenie informacji następuje w razie stwierdzenia wykorzystania przez partię polityczną środków z otrzymanej subwencji na cele niezwiązane z działalnością statutową.

2. W razie zaistnienia wątpliwości co do prawidłowości lub rzetelności informacji Państwowa Komisja Wyborcza może zwrócić się do danej partii politycznej o usunięcie wad informacji lub o udzielenie wyjaśnień w określonym terminie.

3. Państwowa Komisja Wyborcza, badając informację, może zlecać sporządzanie ekspertyz lub opinii.

4. Państwowa Komisja Wyborcza, badając informację, może żądać od organów państwowych niezbędnej pomocy.

5. W terminie 14 dni od dnia ogłoszenia informacji, o którym mowa w art. 34 ust. 5:

1. partie polityczne,

2. stowarzyszenia i fundacje, które w swoich statutach przewidują działania związane z analizą finansowania partii politycznych

- mogą zgłaszać do Państwowej Komisji Wyborczej umotywowane pisemne zastrzeżenia co do informacji.

6. Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 60 dni od zgłoszenia zastrzeżenia, o którym mowa w ust. 5, udziela pisemnej odpowiedzi na zastrzeżenie.

Art. 34b

1. W przypadku odrzucenia informacji przez Państwową Komisję Wyborczą partia polityczna ma prawo, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu informacji, wnieść do Sądu Najwyższego skargę na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej w przedmiocie odrzucenia informacji.
2. Rozpatrzenie skargi przez Sąd Najwyższy następuje w składzie 7 sędziów. Do rozpatrzenia skargi stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym.
3. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę i wydaje w tej sprawie orzeczenie w terminie 60 dni od dnia doręczenia skargi. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny.
4. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę, o której mowa w ust. 1, za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie wydaje postanowienie o przyjęciu informacji.

Art. 34c

1. Partia polityczna traci przez rok prawo do otrzymania subwencji, jeżeli:
  1. nie złoży informacji w terminie określonym w art. 34 ust. 2 lub
  2. informacja zostanie odrzucona przez Państwową Komisję Wyborczą albo
  3. Sąd Najwyższy oddalił skargę, o której mowa w art. 34b ust. 1.
2. Utrata przez partię polityczną prawa do subwencji następuje w następnym roku kalendarzowym po roku, w którym wystąpiło zdarzenie, o którym mowa w ust. 1.

Art. 35

1. Partia polityczna tworzy stały Fundusz Wyborczy w celu finansowania udziału partii politycznej w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach organów samorządu terytorialnego.
2. Wydatki partii politycznej na cel, o którym mowa w ust. 1, mogą być dokonywane tylko za pośrednictwem Funduszu Wyborczego od dnia rozpoczęcia kampanii wyborczej. W tym celu środki pieniężne przekazywane są na odrębny rachunek bankowy odpowiedniego komitetu wyborczego.

3. O utworzeniu Funduszu Wyborczego, a także o jego likwidacji partia polityczna zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą.
4. Nazwa funduszu brzmi: "Fundusz Wyborczy..... (nazwa partii)".

Art. 35a

1. Za gospodarkę finansową Funduszu Wyborczego odpowiedzialny jest i prowadzi ją jego pełnomocnik finansowy.
2. Pełnomocnikiem finansowym nie może być:
  1. kandydat na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, posła, senatora lub radnego,
  2. funkcjonariusz publiczny, w rozumieniu art. 115 § 13 Kodeksu karnego.
3. Można być pełnomocnikiem tylko jednego Funduszu Wyborczego.

Art. 36

1. Środki finansowe gromadzone w ramach Funduszu Wyborczego mogą pochodzić z wpłat własnych partii politycznej oraz darowizn, spadków i zapisów.

ust. 2 w art. 36 skreślony

3. Środki finansowe Funduszu Wyborczego gromadzi się na oddzielnym rachunku bankowym.

Art. 36a

1. Łączna suma wpłat osoby fizycznej na Fundusz Wyborczy danej partii politycznej w jednym roku nie może przekraczać 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę.
2. Jeżeli w danym roku kalendarzowym odbywają się więcej niż jedno wybory lub referenda ogólnokrajowe, łączne sumy wpłat na Fundusz Wyborczy, o których mowa w ust. 1, ulegają zwiększeniu do 25-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę. Przepis zdania pierwszego nie dotyczy wyborów uzupełniających do Senatu oraz wyborów uzupełniających, wyborów ponownych oraz wyborów przedterminowych i nowych wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego przypadających w toku kadencji.
3. Środki finansowe mogą być wpłacane na Fundusz Wyborczy jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.

Art. 36b - uchylony

Art. 37

Środki finansowe Funduszu Wyborczego partii politycznej:

1. w przypadku połączenia się z inną partią lub innymi partiami przekazywane są na rzecz Funduszu Wyborczego nowej partii,
2. w razie podziału partii przekazywane są na rzecz Funduszu Wyborczego nowo powstałych partii w częściach równych, chyba że partia rozwiązując się ustanowi inne proporcje podziału,
3. w razie likwidacji partii przekazywane są na rzecz instytucji charytatywnej.

Art. 37a

Wszelkie wezwania i informacje pisemne dostarczane przez partię polityczną, mające na celu uzyskanie środków:

1. na wybory - muszą zawierać informacje o treści przepisów art. 25, art. 36a, art. 49c pkt 3 oraz art. 49g pkt 2,
2. na referendum - muszą zawierać informacje o treści przepisów art. 25 i art. 49c pkt 3.

Art. 38

1. Partia polityczna składa Państwowej Komisji Wyborczej, nie później niż do 31 marca każdego roku, sprawozdanie o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w poprzednim roku kalendarzowym, zwane dalej "sprawozdaniem".

2. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określa, w drodze rozporządzenia, wzór sprawozdania, wraz z niezbędnymi wyjaśnieniami co do sposobu jego sporządzenia, oraz wykaz dołączanych dokumentów. Wzór powinien określać w szczególności sposób odrębnego rozliczenia środków Funduszu Wyborczego partii politycznej.

3. Do sprawozdania załącza się opinię i raport biegłego rewidenta w zakresie wpływów na Fundusz Wyborczy partii politycznej. Biegłego rewidenta wybiera Państwowa Komisja Wyborcza, a koszty sporządzenia opinii i raportu pokrywane są przez Krajowe Biuro Wyborcze.

3a. Sprawozdanie składa się na piśmie oraz na nośniku elektronicznym, którego rodzaj i format oprogramowania określa minister właściwy do spraw finansów publicznych w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 2.

4. Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza sprawozdanie wraz z opinią i raportem, o których mowa w ust. 3, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", w terminie 14 dni od dnia złożenia go Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 38a

1. Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia sprawozdania:
  1. przyjmuje sprawozdanie bez zastrzeżeń,
  2. przyjmuje sprawozdanie ze wskazaniem uchybień,
  3. odrzuca sprawozdanie.

Przepisy art. 34a ust. 2-6 stosuje się odpowiednio.

2. Odrzucenie sprawozdania następuje w przypadku:
  1. prowadzenia przez partię polityczną działalności gospodarczej,
  2. pozyskiwania środków finansowych ze zbiorów publicznych,
  3. gromadzenia środków finansowych poza rachunkiem bankowym z naruszeniem przepisów art. 24 ust. 8,
  4. przyjmowania środków finansowych od osób fizycznych, o których mowa w art. 25 ust. 2, lub pozyskiwania środków z innych źródeł niedozwolonych,
  5. gromadzenia lub dokonywania wydatków na kampanie wyborcze z pominięciem Funduszu Wyborczego,
  6. gromadzenia środków finansowych Funduszu Wyborczego poza oddzielnym rachunkiem bankowym z naruszeniem przepisu art. 36 ust. 3.

Art. 38b

W przypadku odrzucenia sprawozdania przez Państwową Komisję Wyborczą partia polityczna ma prawo, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu sprawozdania, wnieść do Sądu Najwyższego skargę na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej w przedmiocie odrzucenia sprawozdania. Przepisy art. 34b ust. 2-4 stosuje się odpowiednio.

Art. 38c

1. W przypadku niezłożenia przez partię polityczną sprawozdania w terminie określonym w art. 38 ust. 1 Państwowa Komisja Wyborcza występuje do Sądu z wnioskiem o wykreślenie wpisu tej partii z ewidencji.
2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, Sąd po przeprowadzeniu rozprawy wydaje postanowienie o wykreśleniu wpisu partii politycznej z ewidencji.

Art. 38d

W przypadku odrzucenia przez Państwową Komisję Wyborczą sprawozdania lub - w razie skargi na postanowienie o odrzuceniu sprawozdania - w przypadku oddalenia skargi przez Sąd Najwyższy partia polityczna traci prawo do otrzymania subwencji w następnych 3 latach, w których uprawniona jest do jej otrzymywania. Termin ten liczy się od początku kwartału następującego po kwartale w którym nastąpiło odrzucenie sprawozdania, a w razie złożenia skargi na postanowienie o odrzuceniu

sprawozdania termin ten liczy się od początku kwartału następującego po kwartale, w którym nastąpiło oddalenie skargi przez Sąd Najwyższy.

Art. 39 - skreślony

Art. 39a

1. Korzyści majątkowe przekazane partii politycznej lub Funduszowi Wyborczemu z naruszeniem przepisów art. 24 ust. 3, 6 i 8, art. 25, art. 36 ust. 1 i 3 lub art. 36a podlegają przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa.
2. Przepis ust. 1 nie dotyczy korzyści majątkowych przekazanych partii politycznej lub Funduszowi Wyborczemu z naruszeniem przepisów niniejszej ustawy, których partia nie przyjęła lub zwróciła darczyńcy w nieprzekraczalnym terminie 30 dni od daty dokonania darowizny.
3. Jeżeli korzyść majątkowa została przyjęta, zużyta lub utracona, przepadkowi podlega jej równowartość. Przyjęcie korzyści majątkowej z naruszeniem przepisów ustawy stwierdza Państwowa Komisja Wyborcza w postanowieniu w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w poprzednim roku kalendarzowym.
4. Partia polityczna, w terminie 60 dni od dnia wydania przez Państwową Komisję Wyborczą postanowienia, o którym mowa w ust. 3, może dobrowolnie dokonać wpłaty korzyści majątkowej uzyskanej w sposób sprzeczny z prawem na konto urzędu skarbowego, właściwego dla jej siedziby. Dowód przekazania środków na rzecz Skarbu Państwa partia polityczna przedstawia Państwowej Komisji Wyborczej.
5. W przypadku odmowy dobrowolnego wydania korzyści majątkowej na rzecz Skarbu Państwa, w terminie określonym w ust. 4, minister właściwy do spraw finansów publicznych, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej, występuje do Sądu Okręgowego w Warszawie o orzeczenie przepadku korzyści majątkowej.
6. Do postępowania w sprawie przepadku korzyści majątkowej stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym.
7. W postępowaniu sądowym w sprawach przepadku korzyści majątkowych oraz w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym tych spraw, Skarb Państwa reprezentuje organ skarbowy, właściwy miejscowo dla siedziby partii politycznej.

Art. 40

Do opodatkowania partii politycznych stosuje się przepisy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Art. 41

Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, zasady prowadzenia rachunkowości przez partię polityczną, a w szczególności dokumentowania i ewidencji przychodów, wydatków, rozrachunków i składników majątkowych oraz sporządzania sprawozdań finansowych - w tym ewidencji i rozliczania otrzymanych środków publicznych.

Rozdział 6a
PRZEPISY KARNE**Art. 49a**

Kto dokonuje zbiorów publicznych wbrew zakazowi, o którym mowa w art. 24 ust. 6, podlega grzywnie.

Art. 49b

Kto:

1. w imieniu partii politycznej użycza posiadane przez nią nieruchomości lub lokale z innym przeznaczeniem niż na biura poselskie, senatorskie lub biura radnych gminy, powiatu albo województwa,
2. narusza zasady określone w art. 24 ust. 8 dotyczące sposobu gromadzenia środków finansowych partii politycznej,

podlega karze grzywny.

Art. 49c

Kto:

1. przeznacza majątek partii politycznej na cele inne niż określone w art. 24 ust. 2,
2. w imieniu partii politycznej prowadzi działalność gospodarczą z naruszeniem przepisu art. 24 ust. 3,
3. przekazuje partii politycznej albo przyjmuje w imieniu partii politycznej środki finansowe lub wartości niepieniężne z naruszeniem przepisów art. 25,

podlega grzywnie od 1000 do 100 000 złotych.

Art. 49d

Kto nie wykonuje lub nie dopuszcza do wykonania obowiązku sporządzenia i złożenia informacji, o której mowa w art. 34 ust. 1, albo podaje w niej nieprawdziwe dane,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 49e

Kto przeznacza środki finansowe zgromadzone na Funduszu Wyborczym na cele inne niż określone w art. 35 ust. 1,

podlega grzywnie od 1000 do 100 000 złotych.

Art. 49f

Kto:

1. wydatkuje środki partii politycznej w celu finansowania kampanii wyborczych bez pośrednictwa Funduszu Wyborczego,
2. nie wykonuje lub nie dopuszcza do wykonania obowiązku sporządzenia i złożenia sprawozdania, o którym mowa w art. 38, albo podaje w nim nieprawdziwe dane,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 49g

Kto:

1. narusza zasady określone w art. 36 ust. 3 dotyczące sposobu gromadzenia środków finansowych Funduszu Wyborczego,
2. dokonuje wpłat na Fundusz Wyborczy w wysokości przekraczającej limity określone w art. 36a ust. 1 lub 2,
3. nie wprowadza zastrzeżenia do umowy rachunku bankowego zawartej przez niego w imieniu Funduszu Wyborczego, że wpłaty na rzecz Funduszu Wyborczego mogą być dokonywane tylko w sposób określony w art. 36a ust. 3,

podlega karze grzywny.

Art. 49h

Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 49b oraz art. 49g, stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Opracowano na podstawie:

Dz.U. 2001 Nr 79, poz. 857 z późn. zm

Ustawa z 12.04.2001r. ORDYNACJA WYBORCZA DO SEJMU RP I DO SENATU RP.

Rozdział 13 - Finansowanie kampanii wyborczej

Art. 107. Finansowanie kampanii wyborczej jest jawne.

Art. 108. Wydatki ponoszone przez komitety wyborcze w związku z zarządzonymi wyborami są pokrywane z ich źródeł własnych.

Art. 109. 1. Za gospodarkę finansową komitetu wyborczego odpowiedzialny jest i prowadzi ją jego pełnomocnik finansowy.

2. Pełnomocnikiem finansowym nie może być:

- 1) kandydat na posła albo kandydat na senatora,
- 2) pełnomocnik wyborczy,
- 3) funkcjonariusz publiczny w rozumieniu art. 115 § 13 Kodeksu karnego.

3. Można być pełnomocnikiem finansowym tylko jednego komitetu wyborczego.

Art. 110. 1. Komitet wyborczy może pozyskiwać i wydatkować środki jedynie na cele związane z wyborami.

2. Komitet wyborczy partii politycznej może pozyskiwać i wydatkować środki od dnia wydania przez Pastwową Komisję Wyborczą postanowienia o przyjęciu zawiadomienia, o którym mowa w art. 96 ust. 2.

3. Koalicyjny komitet wyborczy i komitet wyborczy wyborców mogą pozyskiwać i wydatkować środki od dnia wydania przez Pastwową Komisję Wyborczą postanowienia o przyjęciu zawiadomienia, o którym mowa odpowiednio w art. 97 ust. 7 albo w art. 98 ust. 4.

4. Zabrania się:

- 1) pozyskiwania środków przez komitet wyborczy po dniu wyborów,
- 2) wydatkowania środków przez komitet wyborczy po dniu złożenia sprawozdania, o którym mowa w art. 120.

Art. 111. 1. Środki finansowe komitetu wyborczego partii politycznej mogą pochodzić jedynie z Funduszu Wyborczego tej partii tworzonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz.U. Nr 98, poz. 604, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 oraz z 2001 r. Nr ..., poz. ...).

2. Koalicyjnemu komitetowi wyborczemu i komitetowi wyborczemu wyborców mogą być przekazywane środki finansowe jedynie przez osoby fizyczne, z zastrzeżeniem przepisów ust. 3-6 oraz art. 128.

3. Koalicyjny komitet wyborczy i komitet wyborczy wyborców nie mogą przyjmować środków finansowych pochodzących od:

1) osób fizycznych niemających miejsca zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli polskich zamieszkałych za granicą,

2) cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Przepisy ust. 1-3 stosuje się odpowiednio do wartości niepieniężnych.

5. Środki finansowe koalicyjnego komitetu wyborczego mogą pochodzić z tworzonych na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w ust. 1, funduszy wyborczych partii politycznych wchodzących w skład koalicji wyborczej.

6. Komitet wyborczy wyborców może zaciągać kredyty bankowe na cele związane z wyborami.

Art. 112. 1. Zabronione jest przekazywanie środków finansowych i wartości niepieniężnych przez jeden komitet wyborczy na rzecz innego komitetu wyborczego.

2. Zabronione jest przeprowadzanie przez komitet wyborczy zbiórek publicznych.

Art. 113. 1. Środki finansowe komitetu wyborczego mogą być gromadzone wyłącznie na rachunku bankowym.

2. Środki finansowe mogą być wpłacane na rzecz komitetu wyborczego jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.

3. Łączna suma wpłat od osoby fizycznej na rzecz jednego koalicyjnego komitetu wyborczego albo komitetu wyborczego wyborców nie może przekraczać 15-krotności najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów.

Art. 114. 1. Komitety wyborcze mogą wydatkować na kampanię wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitami:

1) okręgowym - ustalonym dla komitetu wyborczego, który zarejestrował kandydata lub kandydatów tylko w jednym okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu lub do Senatu, albo

2) ponadokręgowym - ustalonym dla komitetu wyborczego, który zarejestrował kandydatów w więcej niż jednym okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu lub do Senatu.

2. Wysokość limitu wyznaczona jest kwotą 1 złotego przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w rejestrze wyborców, z tym że:

1) limit okręgowy oblicza się poprzez podzielenie liczby wszystkich zarejestrowanych wyborców w kraju przez liczbę 560 i pomnożenie uzyskanego wyniku przez liczbę mandatów posłów lub senatorów wybieranych w danym okręgu wyborczym, w którym komitet zarejestrował swojego kandydata lub kandydatów,

2) limit ponadokręgowy dla danego komitetu stanowi sumę kwoty limitów okręgowych, o których mowa w pkt 1.

3. Pastwowa Komisja Wyborcza, w terminie 14 dni od dnia zarządzenia wyborów do Sejmu, ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" i podaje do wiadomości publicznej w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym liczbę wyborców ujętych w rejestrach wyborców na terenie całego kraju według stanu na koniec kwartału poprzedzającego dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów do Sejmu.

Art. 115. Wydatki komitetu wyborczego na kampanię wyborczą prowadzoną w formach i na zasadach właściwych dla reklamy, w tym w prasie w rozumieniu przepisów prawa prasowego, nie mogą przekraczać 80% limitu dla danego komitetu wyborczego ustalonego zgodnie z przepisami art. 114 ust. 1 pkt 1 albo pkt 2.

Art. 116. 1. W wypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami komitet wyborczy partii politycznej przekazuje ją na Fundusz Wyborczy tej partii politycznej tworzony na podstawie przepisów ustawy o partiach politycznych. Informację o przekazaniu nadwyżki pełnomocnik finansowy podaje do wiadomości publicznej w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym najpóźniej w terminie 30 dni od dnia przyjęcia sprawozdania wyborczego przez Pastwową Komisję Wyborczą lub uwzględnienia skargi, o której mowa w art. 123 ust. 1.

2. W wypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami koalicyjny komitet wyborczy przekazuje ją na tworzone na podstawie przepisów ustawy o partiach politycznych fundusze wyborcze partii politycznych wchodzących w skład koalicji, w proporcji ustalonej w umowie koalicyjnej; w razie braku stosownych postanowień w umowie środki przekazuje się na rzecz instytucji charytatywnej. Informację o przekazaniu nadwyżki pełnomocnik finansowy podaje do wiadomości publicznej w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym najpóźniej w terminie 30 dni od dnia przyjęcia sprawozdania wyborczego przez Pastwową Komisję Wyborczą lub uwzględnienia skargi, o której mowa w art. 123 ust. 1.

3. W wypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami, z uwzględnieniem dotacji, o której mowa w art. 128, komitet wyborczy wyborców jest obowiązany przekazać tę nadwyżkę na rzecz instytucji charytatywnej. Informację o przekazaniu nadwyżki pełnomocnik finansowy podaje do wiadomości publicznej w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym najpóźniej w terminie 6 miesięcy od dnia przyjęcia sprawozdania wyborczego przez Pastwową Komisję Wyborczą lub uwzględnienia skargi, o której mowa w art. 123 ust. 1.

Art. 117. Wszelkie wezwania i informacje pisemne dostarczane przez koalicyjny komitet wyborczy i komitet wyborczy wyborców, mające na celu pozyskanie środków na wybory, muszą zawierać informację o treści przepisów art. 111 ust. 1-4, art. 113 ust. 2 i 3, art. 127, art. 223 pkt 3 i art. 224 pkt 3.

Art. 118. Komitety wyborcze prowadzą rachunkowość na zasadach określonych odrębnymi przepisami dotyczącymi jednostek nieprowadzących działalności gospodarczej, z uwzględnieniem przepisów ustawy.

Art. 119. 1. Do finansowania komitetów wyborczych partii politycznych w sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie stosuje się przepisy ustawy o partiach politycznych.

2. Od dnia przyjęcia przez Pastwową Komisję Wyborczą zawiadomienia, o którym mowa odpowiednio w art. 96 ust. 2 albo art. 97 ust. 7, do dnia wyborów partia polityczna, która samodzielnie utworzyła komitet wyborczy lub wchodzi w skład koalicji wyborczej, może prowadzić i finansować, wszelką agitację na rzecz upowszechniania celów programowych partii politycznej, wyłącznie na zasadach, w formach, w czasie i w miejscach określonych ustawą.

Art. 120. 1. Pełnomocnik finansowy, w terminie 3 miesięcy od dnia wyborów, przedkłada Pastwowej Komisji Wyborczej sprawozdanie o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu, w tym o uzyskanych kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania, wraz z opinią biegłego rewidenta i raportem, zwane dalej "sprawozdaniem wyborczym".

2. Biegłego rewidenta, o którym mowa w ust. 1, wybiera Pastwowa Komisja Wyborcza spośród kandydatów zgłoszonych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów w liczbie uzgodnionej z Pastwową Komisją Wyborczą.

3. Koszty sporządzenia opinii i raportu, o których mowa w ust. 1, pokrywane są z budżetu państwa w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.

4. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Pastwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, wzór sprawozdania wyborczego oraz szczegółowy zakres zawartych w nim informacji, a także wykaz rodzajów dokumentów, jakie należy załączyć do sprawozdania, tak aby umożliwiała weryfikację podanych w sprawozdaniu informacji.

5. Do wydatków komitetu wyborczego wlicza się wartość darowizn niepieniężnych pozyskanych przez komitet wyborczy oraz świadczonych na jego rzecz usług.

6. Wartość pozyskanych darowizn niepieniężnych oraz świadczonych na rzecz komitetu wyborczego usług podaje się w sprawozdaniu wyborczym w wysokości możliwych do uzyskania cen ich sprzedaży netto, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia pomniejszonych o odpisy amortyzacji.

7. Przepisu ust. 6 nie stosuje się do nieodpłatnych usług polegających na rozpowszechnianiu plakatów i ulotek wyborczych przez podmioty inne niż przedsiębiorcy.

Art. 121. 1. Sprawozdania wyborcze komitetów wyborczych Pastwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" w ciągu miesiąca od upływu terminu, o którym mowa w art. 120 ust. 1.

2. Wykaz wpłat od osób fizycznych na rzecz koalicyjnego komitetu wyborczego i komitetu wyborczego wyborców Pastwowa Komisja Wyborcza udostępnia do wglądu na wniosek w trybie i na zasadach określonych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. Nr 133, poz. 883 oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 50, poz. 580 i Nr 116, poz. 1216).

3. Pozostałe rodzaje dokumentów załączone do sprawozda wyborczych udostępniane są do wglądu podmiotom wymienionym w art. 122 ust. 5 w okresie przewidzianym na złożenie zastrzeżenia do sprawozda wyborczych.

Art. 122. 1. Pastwowa Komisja Wyborcza, w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia sprawozdania wyborczego, przyjmuje albo, w razie stwierdzenia naruszenia przez komitet przepisów ustawy dotyczących finansowania kampanii wyborczej, odrzuca sprawozdanie.

2. W razie zaistnienia wątpliwości co do prawidłowości sprawozdania wyborczego Pastwowa Komisja Wyborcza może zwrócić się do danego komitetu wyborczego o usunięcie wad sprawozdania lub o udzielenie wyjaśnie w określonym terminie.

3. Pastwowa Komisja Wyborcza, badając sprawozdanie wyborcze, może zlecać sporządzenie ekspertyz lub opinii.

4. Pastwowa Komisja Wyborcza, badając sprawozdanie wyborcze, może żądać od organów pastwowych niezbędnej pomocy.

5. W terminie 7 dni od dnia ogłoszenia sprawozdania wyborczego:

1) partie polityczne,

2) komitety wyborcze, które brały udział w danych wyborach,

3) stowarzyszenia i fundacje, które w swoich statutach przewidują działania związane z analizą finansowania kampanii wyborczych - mogą zgłaszać do Pastwowej Komisji Wyborczej umotywowane pisemne zastrzeżenia do sprawozda wyborczych komitetów wyborczych.

6. Pastwowa Komisja Wyborcza w terminie 60 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżenia, o którym mowa w ust. 5, udziela pisemnej odpowiedzi na zastrzeżenie.

Art. 123. 1. W wypadku odrzucenia sprawozdania wyborczego komitetu wyborczego przez Pastwową Komisję Wyborczą pełnomocnik finansowy ma prawo, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu sprawozdania, wnieść do Sądu Najwyższego skargę na postanowienie Pastwowej Komisji Wyborczej w przedmiocie odrzucenia sprawozdania.

2. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę i wydaje w tej sprawie orzeczenie w terminie 60 dni od dnia doręczenia skargi. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi finansowemu i Pastwowej Komisji Wyborczej.

3. Rozpatrzenie skargi przez Sąd Najwyższy następuje w składzie 7 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym.

4. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny.

5. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę pełnomocnika finansowego za zasadną, Pastwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie postanawia o przyjęciu sprawozdania wyborczego.

Art. 124. Pastwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" oraz podaje do wiadomości publicznej, w formie komunikatu, informację o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach wyborczych komitetów wyborczych.

Art. 125. 1. W razie niezłożenia w terminie sprawozdania wyborczego przez:

1) komitet wyborczy partii politycznej - partii politycznej nie przysługuje prawo do dotacji, o której mowa w art. 128, oraz prawo do subwencji, o której mowa w art. 28 ustawy o partiach politycznych,

2) koalicyjny komitet wyborczy - partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej nie przysługuje prawo do dotacji, o której mowa w art. 128, oraz prawo do subwencji, o której mowa w art. 28 ustawy o partiach politycznych,

3) komitet wyborczy wyborców - nie przysługuje mu prawo do dotacji, o której mowa w art. 128.

2. Do sprawozdania złożonego po terminie stosuje się odpowiednio przepisy art. 120-123.

Art. 126. 1. W razie odrzucenia przez Pastwową Komisję Wyborczą sprawozdania wyborczego lub odrzucenia skargi, o której mowa w art. 123 ust. 1, komitet wyborczy traci prawo do dotacji, o której mowa w art. 128.

2. W wypadku, o którym mowa w ust. 1, partia polityczna, która utworzyła komitet wyborczy partii politycznej lub koalicyjny komitet wyborczy, traci również prawo do subwencji, o której mowa w art. 28 ustawy o partiach politycznych.

Art. 127. 1. Korzyści majątkowe przekazane albo przyjęte przez komitet wyborczy z naruszeniem przepisów art. 110 ust. 4, art. 111 ust. 1-4, art. 112 ust. 1, art. 113, art. 114 ust. 1 albo art. 115 podlegają przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli korzyść majątkowa została zużyta lub utracona, przepadkowi podlega jej równowartość.

2. Sądem właściwym do orzekania w sprawach przepadku korzyści majątkowych, o których mowa w ust. 1, jest Sąd Okręgowy w Warszawie.

3. O orzeczenie przepadku korzyści majątkowej występuje do sądu Pastwowa Komisja Wyborcza.

4. Do postępowania w sprawie przypadku korzyści majątkowej stosuje się przepisy o postępowaniu nieprocesowym.

Art. 128. 1. Partii politycznej, której komitet wyborczy uczestniczył w wyborach, partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej, a także komitetowi wyborczemu wyborców przysługuje prawo do dotacji z budżetu państwa, zwanej dalej "dotacją podmiotową", za każdy uzyskany mandat posła i senatora. Wydatki związane z dotacją podmiotową pokrywane są z budżetu państwa w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.

2. Wysokość dotacji podmiotowej za uzyskany mandat oblicza się dzieląc przez 560 sumę wydatków uwidocznioną w sprawozdaniach wyborczych komitetów wyborczych, które uzyskały co najmniej jeden mandat w wyborach. Wydatki uwidocznione w sprawozdaniach wyborczych przyjmuje się do oblicze do wysokości nie wyższej niż limit, o którym mowa w art. 114, przypadający danemu komitetowi wyborczemu.

3. Wysokość dotacji podmiotowej oblicza się według wzoru:

$$D_p = \frac{W}{560} \times M,$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

D_p - wysokość przysługującej dotacji podmiotowej,

W - sumę wydatków na kampanię wyborczą komitetów wyborczych

(do wysokości przysługujących komitetom wyborczym limitów), które uzyskały co najmniej 1 mandat,

M - liczbę mandatów posłów i senatorów uzyskanych przez dany komitet wyborczy.

4. Dotacja podmiotowa przysługuje wyłącznie do wysokości wydatków uwidocznionej w sprawozdaniu wyborczym.

5. Dotacja podmiotowa przysługuje w wysokości, o której mowa w ust. 2-4, także za każdy mandat posła i senatora uzyskany w wyborach ponownych do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach uzupełniających do Senatu.

6. Dotację podmiotową przysługującą partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej dzieli się na rzecz partii wchodzących w skład tej koalicji w proporcjach określonych w umowie zawiązującej koalicję wyborczą. Proporcje określone w tej umowie nie mogą być zmienione. Jeżeli partie polityczne wchodzące w skład koalicji wyborczej nie określiły w umowie zawiązującej koalicję proporcji, nie przysługuje im prawo do dotacji podmiotowej.

7. Przekazania dotacji podmiotowej na wskazany przez podmioty, o których mowa w ust. 1, rachunek bankowy dokonuje minister właściwy do spraw finansów publicznych

na podstawie informacji Państwowej Komisji Wyborczej o uprawnionych do otrzymania dotacji podmiotowej oraz o liczbie mandatów uzyskanych przez dany komitet wyborczy. Dotacja podmiotowa jest wypłacana w terminie 6 miesięcy od dnia stwierdzenia ważności wyborów.

8. W wypadku podziału, połączenia albo likwidacji partii politycznych odnośnie do ich prawa do dotacji podmiotowej stosuje się odpowiednio przepisy art. 37 ustawy o partiach politycznych.

Opracowano na podstawie: Dz.U 2001. NR 46, POZ. 499